

Б'янка Ганна 

старша викладачка,
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи,
факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв,
Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя,
м. Ніжин, Україна,

bianca.hh@ndu.edu.ua

Сідорашко Артем,

студент 5-го курсу першого (магістерського) рівня
факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв,
Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя,
м. Ніжин, Україна,

Justsidartemka@gmail.com

РОЛЬ МЕНТОРСТВА У РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація. У статті розкрито роль менторства як ефективний інструментарій розвитку лідерських якостей у молодіжному середовищі. Проаналізовано теоретичні засади та практичні моделі впровадження менторських програм у закладах освіти на основі сучасних досліджень. Особливу увагу приділено розвитку емоційної уваги, впливу менторства на становлення лідерської позиції молоді, готовності до соціальної активності.

Ключові слова: менторство, лідерські якості, молодіжне середовище, професійний розвиток, молодь.

Annotation. The article reveals the role of mentoring as an effective tool for developing leadership qualities in the youth environment. The theoretical foundations and practical models of implementing mentoring programs in educational institutions are analyzed based on modern research. Special attention is paid to the development

of emotional attention, the influence of mentoring on the formation of a leadership position of young people, and readiness for social activity.

Key words: *mentoring, leadership qualities, youth environment, professional development, youth.*

Вступ. У сучасному світі, який активно набуває нових форм та удосконалюється, особлива увага приділяється розвитку лідерських якостей серед молоді. Під постійним впливом освітніх реформ та зміцнення громадянського суспільства настає необхідність результативних інструментів формування лідерських якостей. Основним із таких механізмів є менторство, яке поєднує цілеспрямований розвиток особистості, підтримку та партнерство.

Менторство розглядається як організований процес взаємодії між досвідченим наставником і молоддю з метою розвитку соціальних та комунікативних компетентностей, підтримки професійного становлення, а також формування активної громадянської позиції [1].

Мета статті – розкрити роль менторства як ефективний інструментарій розвитку лідерських якостей у молодіжному середовищі.

Виклад основного матеріалу: В українській педагогічній науці менторство розглядається як систематизований процес особистісної й професійної взаємодії між більш досвідченим наставником і молоддю. Метою цього процесу є самореалізація та професійне становлення, розвиток лідерських якостей в молодій людини. У дослідженнях О. С. Іваницької, підкреслюється, що академічне менторство у закладах вищої освіти є інструментом індивідуалізації освітньої траєкторії студента, сприяє формуванню відповідальності, самостійності та активної громадянської позиції. В її роботах акцентується увага на тому, що ментор виступає партнером і фасилітатором розвитку. Менторство слугує адаптацією молоді до нових професійних умов, формує здатність до прийняття відповідальних рішень, стратегічного мислення. Менторство допомагає студентам набувати лідерського досвіду, розвивати

критичне мислення, формувати навички командної роботи, визначати особисті цілі [3].

Сучасні українські діячі М. Кожокар, Г. Шевчук описують менторство як новітню технологію в педагогічних науках, яка сприяє розвитку самостійності, професійному становленню, удосконаленню лідерських якостей, соціальної та громадської активності. Менторські програми у закладах вищої освіти позитивно впливають на розвиток soft skills - емоційного інтелекту, здатності до командної роботи комунікабельності, критичного мислення сприяє розвитку ініціативності, впевненості у власних можливостях. Ці навички є основою сучасного лідерства, оскільки вони забезпечують ефективне, швидке прийняття взаємодію в складних ситуаціях, взаємодію в колективі. В сучасному суспільстві «наставництво» визначається як технологія розвитку лідерського потенціалу молоді. Систематична менторська підтримка сприяє формуванню відповідальності, ініціативності, готовності брати на себе роль організатора. Менторство слугує як інструментом розвитку. Взаємодія ментора будується на принципах емпатії, підтримки та довгострокової співпраці. Саме така модель дозволяє формувати впевненість у власних силах - важливу складову лідерської позиції [5].

Менторство створює умови для формування таких лідерських якостей, як: відповідальність; здатність до самоорганізації; емоційна стійкість стратегічне мислення; комунікативна компетентність; ініціативність.

Міжнародні підходи до наставництва дають нам можливість глибше зрозуміти спроможність менторства у розвитку лідерства. У дослідженнях А. Жукова здійснено порівняльний аналіз моделей наставництва в країнах Європи. В таких країнах як Швеція, Норвегія та Данія менторські програми орієнтовані на соціальну активність, особистісний розвиток, самоорганізацію. Наставники виступають як моделі поведінки. В Нідерландах менторство більш спрямоване на розвиток критичного мислення, лідерських навичок, ініціативності шляхом участі у командних проектах на стартап – ініціативах. [2] Встановлено, що у цих європейських країнах у процесі формування лідерських компетентностей

та якостей, значна увага приділяється студентському самоврядуванню, пізнавальній роботі зі студентами, залученню студентів до активної соціальної діяльності, що є ключовими для забезпечення ефективності цього процесу. В Великій Британії менторство застосовують в професійних програмах для студентів, що дозволяє практично відпрацьовувати організаційні та комунікаційні навички під супроводом досвідчених наставників. З огляду на це, визначено, що в Україні варто враховувати досвід країн Європи та впроваджувати у роботу навчальних закладів вищенаведені види діяльності для того, аби забезпечити ефективний процес формування у студентів лідерських якостей та компетентностей [2].

У міжнародній практиці менторство інтегрується в волонтерські та соціальні ініціативи, освітні програми, програми молодіжного лідерства. Важливим є те, що наставник не лише передає досвід, а й допомагає молодій людині формувати громадянську відповідальність, розвинути власний стиль лідерства.

Для української молоді менторство є важливими та актуальним. Воно виступає механізмом психологічної підтримки, соціальної адаптації та формування активної громадянської позиції. Завдяки підтримці досвідченого наставника для молоді створюються умови на практиці відпрацьовувати лідерські навички без помилок та страху. Ментор надає рекомендації щодо професійного росту, створює контакти у професійній спільноті, допомагає орієнтуватися у виборі кар'єри, та показує реальні приклади успішного професійного шляху. Це позитивно впливає на молодь та надає впевненості у власних силах та розуміння власного потенціалу. Молодь вчиться швидко пристосовуватися до постійних змін та реагувати на ситуації, що особливо важливо під час війни [1; 4]. В умовах війни вміння цілеспрямовано організовувати себе та інших, працювати в команді та здатність проявляти ініціативу стає критично важливим. Ментор допомагає молоді брати на себе відповідальність за безпечну взаємодію та координацію дій у кризових умовах, знаходити лідерські ролі. В деяких областях нашої країни війна порушила

навчальний процес в закладах освіти. Ментор допомагає школярам і студентам продовжувати навчання дистанційно, отримувати професійні консультації, визначати пріоритети розвитку та зменшуючи негативний вплив війни на кар'єрний ріст [3; 6]. Також менторство сприяє залученню молоді до громадських ініціатив, допомоги іншим, волонтерської діяльності, що розвиває соціальну відповідальність, емпатію та організаційні здібності [2]. У воєнний час багато молодих людей втрачають соціальні контакти та почуття безпеки. Ментор створює підтримуючий простір, де молодь може взаємодіяти, обмінюватися досвідом і відчувати себе частиною спільноти [3; 4].

Висновки: Отже, результати аналізу сучасних українських наукових досліджень свідчать про те, що менторство є ефективним інструментом розвитку лідерських якостей серед молоді. Воно забезпечує підтримку особистісного й професійного зростання, соціальної відповідальності, сприяє формуванню soft skills та здатності до самостійного прийняття рішень.

У воєнних умовах менторство стає не просто інструментом розвитку, а і формою підтримки. Воно допомагає молоді продовжувати навчання, залишатися психологічно здоровою, розвивати лідерські та командні навички, соціалізуватися та брати участь у волонтерських ініціативах. Ментори стають для молоді опорою, навігатором і прикладом відповідальної, соціально активної поведінки в складні періоди.

Список використаних джерел

1. Боришкевич І. І., Якубів В. М., Григорук І. І. Розвиток лідерства та командоутворення у діяльності закладів освіти. *Modern Economics*. 2022. № 35(2022). С. 34-42. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12690> (дата звернення: 19.02.2026).
2. Жукова А. Формування у студентів лідерських якостей та компетентностей: досвід Європи. *Вища освіта України у контексті*

інтеграції до Європейського освітнього простору. 2022. Т. 89. № II. С. 175-185. <https://doi.org/10.38014/osvita.2022.89.16>

3. Іваницька О. С. Академічне менторство у закладах вищої освіти України - аналіз моделей реалізації менторства у ЗВО, його вплив на соціально-професійний розвиток студентів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 2025. № 1(54). С. 63–66. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2024.54.63-66>. URL: <https://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/303809> (дата звернення 19.02.2026).

4. Ільїч Л. М., Акіліна О. В. Наставництво, менторство й коучинг як стратегічні інструменти розвитку людського капіталу: типологія, ефекти та практики. *Економіка і організація управління. Грудень 2025*. С. 36-45. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2025.3.4>. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/18800> (дата звернення 19.02.2026).

5. Кожокар М., Шевчук Г. Формування лідерських якостей особистості студента засобами фізичного виховання. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2025. № 1. С. 94 – 100. URL: <https://pcs.khmnu.edu.ua/index.php/pcs/article/view/336> (дата звернення 19.02.2026).

6. Кошіль, О., Спіріна, Т. Особливості формування лідерських якостей у студентів в умовах фахового коледжу. *Ввічливість*. 2023. № (3). С. 35–40. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.6>